

بیشتر قیمت نفت توافق شد که از اول نوامبر ۲۰۰۸ سقف تولید اوپک به میزان ۱/۵ میلیون بشکه در روز کاهش یابد. همچنین، در اجلاس یکصد و پنجاه و یکم که در تاریخ ۱۷ دسامبر ۲۰۰۸ (۲۶ آذر ۱۳۸۷) در الجزایر برگزار شد، این سازمان تصمیم گرفت تا از اول ژانویه ۲۰۰۹ سقف تولید را ۴/۲ میلیون بشکه در روز نسبت به تولید نفت خام در سپتامبر ۲۰۰۸ کاهش دهد.

۴-۱-۱- جهان

۴-۱-۱- مصرف انرژی‌های اولیه

در سال ۲۰۰۸، مصرف انرژی‌های اولیه^(۱) در جهان به ۱۱/۳ میلیارد تن معادل نفت رسید که نسبت به سال ۲۰۰۷، ۱/۹ درصد افزایش داشت^(۲). از کل مصرف انرژی‌های اولیه جهان ۱۰/۶ میلیارد تن معادل نفت مربوط به کشورهای غیراوپک و ۰/۷ میلیارد تن معادل نفت مربوط به کشورهای عضو اوپک بود. مصرف انرژی‌های اولیه در کشورهای عضو سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه (OECD) در سال ۲۰۰۸ به ۵/۵ میلیارد تن معادل نفت رسید. در سال مورد بررسی، بیشترین سهم از مصرف انرژی‌های اولیه در جهان مربوط به نفت (۳۴/۸ درصد) و کمترین سهم مصرف مربوط به انرژی هسته‌ای (۵/۵ درصد) بود.

در سال ۱۳۸۷، قیمت نفت خام نوسانات شدیدی داشت. روند صعودی قیمت نفت که از زمستان ۱۳۸۶ آغاز شده بود تا اواسط سال ۱۳۸۷ ادامه یافت و سپس رو به کاهش نهاد؛ به طوری که این کاهش در سه ماهه سوم سال با شدت بیشتری تداوم یافت. کاهش ارزش دلار در مقابل ارزهای عمده، ناآرامی‌های نیجریه، تحولات سیاسی- نظامی در منطقه خاورمیانه، کاهش سطح ذخیره‌سازی‌های نفت آمریکا و افزایش بورس‌بازی در بازار نفت از جمله عوامل مهم افزایش بهای نفت در نیمه اول سال ۱۳۸۷ بود. از سوی دیگر، بحران مالی و رکود اقتصادی آمریکا و سرایت آن به اروپا و آسیا، افزایش سطح ذخیره‌سازی نفت خام آمریکا، افزایش ارزش دلار آمریکا در مقابل سایر ارزها، افزایش تولید نفت دریای شمال و کاهش واردات نفت خام چین از مهم‌ترین عوامل کاهش بهای نفت در نیمه دوم سال ۱۳۸۷ بودند.

در اجلاس یکصد و چهل و نهم اوپک که در تاریخ ۱۰ سپتامبر ۲۰۰۸ (۱۹ شهریور ۱۳۸۷) در وین برگزار شد، سقف تولید این سازمان بدون تغییر و در سطح ۲۸/۸ میلیون بشکه در روز باقی ماند. اما در اجلاس یکصد و پنجاهم اوپک که به صورت فوق‌العاده در تاریخ ۲۴ اکتبر ۲۰۰۸ (۲ آبان ۱۳۸۷) در وین برگزار گردید، به دلیل نگرانی از کاهش تقاضا و کاهش

جدول ۴-۱- مصرف انرژی‌های اولیه در سال ۲۰۰۸

(میلیون تن معادل نفت)

نفت	گاز طبیعی	زغال سنگ	انرژی هسته‌ای	برق آبی	جمع کل
۳۵۸۴/۴	۲۳۸۱/۶	۳۲۷۱/۵	۶۱۹/۷	۶۹۰/۸	۱۰۵۴۸/۰
۲۱۷۹/۸	۱۳۵۴/۱	۱۱۷۰/۶	۵۱۵/۷	۲۸۸/۳	۵۵۰۸/۴
۳۴۳/۵	۳۴۴/۵	۳۲/۲	۰/۰	۲۶/۷	۷۴۶/۹
۸۳/۳	۱۰۵/۸	۱/۳	۰/۰	۱/۷	۱۹۲/۱
۳۹۲۷/۹	۲۷۲۶/۱	۳۳۰۳/۷	۶۱۹/۷	۷۱۷/۵	۱۱۲۹۴/۹

ماخذ: نشریه آماری BP، سال ۲۰۰۹

۱- شامل نفت، گاز طبیعی، زغال سنگ، انرژی هسته‌ای و برق آبی می‌باشد.
۲- درصد تغییر از ارقام کامل محاسبه شده است.

۰/۲ درصد کاهش نشان می‌دهد. در این سال ذخایر اثبات شده نفت خام کشورهای عضو اوپک حدود ۹۵۵/۸ میلیارد بشکه بود که ۷۶/۰ درصد از ذخایر جهان را تشکیل می‌داد. میزان ذخایر اثبات شده نفت خام کشورهای غیر اوپک نیز معادل ۳۰۲/۲ میلیارد بشکه بود که ۲۴/۰ درصد از ذخایر نفت خام جهان را شامل می‌شد. سهم ایران از ذخایر اثبات شده جهان حدود ۱۰/۹ درصد می‌باشد. شایان ذکر است که بیشترین ذخایر نفت جهان (حدود ۷۵۴/۱ میلیارد بشکه) در منطقه خاورمیانه واقع است.

در سال ۲۰۰۸، مصرف انرژی‌های اولیه در ایران ۱۹۲/۱ میلیون تن معادل نفت بود که نسبت به سال ۲۰۰۷، ۲/۰ درصد افزایش نشان می‌دهد. انرژی‌های اولیه مورد مصرف در ایران عمدتاً شامل نفت و گاز طبیعی هستند و سهم سایر انرژی‌ها بسیار اندک است.

۴-۱-۲- ذخایر اثبات شده نفت خام

در پایان سال ۲۰۰۸، ذخایر اثبات شده نفت خام جهان معادل ۱۲۵۸/۰ میلیارد بشکه بود که نسبت به سال ۲۰۰۷ حدود

جدول ۴-۲- ذخایر اثبات شده نفت خام

(میلیارد بشکه)

سهم (درصد)	درصد تغییر		سال				
	۲۰۰۸	۲۰۰۷	۲۰۰۸	۲۰۰۷	۲۰۰۶		
غیر اوپک	۲۴/۰	۲۴/۱	-۰/۶	۱/۱	۳۰۲/۲	۳۰۳/۹	۳۰۰/۵
کشورهای عضو OECD	۷/۱	۷/۲	-۱/۶	۰/۹	۸۸/۹	۹۰/۳	۸۹/۵
اوپک	۷۶/۰	۷۵/۹	-۰/۱	۱/۸	۹۵۵/۸	۹۵۷/۱	۹۴۰/۱
ایران	۱۰/۹	۱۱/۰	-۰/۴	-۰/۱	۱۳۷/۶	۱۳۸/۲	۱۳۸/۴
جهان	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	-۰/۲	۱/۶	۱۲۵۸/۰	۱۲۶۱/۰	۱۲۴۰/۶

ماخذ: نشریه آماری BP، سال ۲۰۰۹

۴-۱-۳- عرضه و تقاضای نفت

نفت با ۰/۶ درصد کاهش به ۸۵/۴ میلیون بشکه در روز رسید.

در سال ۲۰۰۸، عرضه جهانی نفت با ۱/۲ درصد افزایش به ۸۵/۷ میلیون بشکه در روز و تقاضای جهانی

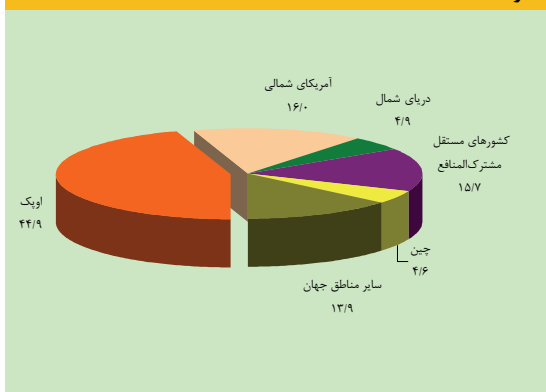
جدول ۴-۳- موازنه عرضه و تقاضای جهانی نفت

(میلیون بشکه در روز)

سه ماهه اول سال	متوسط سال	سال ۲۰۰۸				متوسط سال
		سه ماهه چهارم	سه ماهه سوم	سه ماهه دوم	سه ماهه اول	
سه ماهه اول سال ۲۰۰۹	متوسط سال ۲۰۰۸	سه ماهه چهارم ۸۵/۰	سه ماهه سوم ۸۵/۶	سه ماهه دوم ۸۶/۱	سه ماهه اول ۸۶/۲	متوسط سال ۲۰۰۷ ۸۴/۷
۸۳/۵	۸۵/۷	۸۵/۰	۸۴/۹	۸۵/۲	۸۶/۶	۸۵/۹
۸۳/۸	۸۵/۴	۰/۰	۰/۷	۰/۹	-۰/۴	-۱/۲
-۰/۳	۰/۳	۰/۰	۰/۷	۰/۹	-۰/۴	-۱/۲

ماخذ: بولتن ماهانه اوپک، ژوئن ۲۰۰۹

نمودار ۴-۱- سهم تولیدکنندگان نفت خام جهان در سال ۲۰۰۸ (درصد)

در سال مورد بررسی، میانگین تولید نفت خام جهان با ۰/۵ درصد افزایش نسبت به سال ۲۰۰۷ به ۸۱/۸ میلیون بشکه در روز رسید. در این سال تولید نفت خام کشورهای عضو اوپک نیز با ۲/۸ درصد افزایش به ۳۶/۷ میلیون بشکه در روز بالغ گردید که ۴۴/۹ درصد از تولید نفت خام جهان را تشکیل داد. منطقه خاورمیانه با تولید ۲۶/۲ میلیون بشکه در روز بیشترین میزان تولید نفت خام را در سال ۲۰۰۸ داشته است.

جدول ۴-۴- تولید نفت خام جهان (۱)

(میلیون بشکه در روز)

سهم (درصد)	درصد تغییر		سال			
	۲۰۰۸	۲۰۰۷	۲۰۰۸	۲۰۰۷	۲۰۰۶	
غیر اوپک	۵۵/۱	۵۶/۱	-۱/۳	۰/۵	۴۵/۷	۴۵/۵
کشورهای عضو OECD	۲۲/۵	۲۳/۵	-۳/۹	-۱/۶	۱۸/۴	۱۹/۵
اوپک	۴۴/۹	۴۳/۹	۲/۸	-۰/۸	۳۶/۷	۳۵/۷
ایران	۵/۳	۵/۳	۰/۱	۰/۹	۴/۳	۴/۳
جهان	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۰/۵	-۰/۱	۸۱/۸	۸۱/۴

ماخذ: نشریه آماری BP، سال ۲۰۰۹
 ۱- شامل NGL، پلمه سنگ نفتی (shale oil) و شن‌های آغشته به نفت (oil sands) نیز می‌باشد.

نسبت به سال ۲۰۰۷ به ۴۷/۳ میلیون بشکه در روز رسید. با توجه به تولید نفت خام در این گروه از کشورها، ۶۱/۱ درصد از مصرف آنها در سال ۲۰۰۸ از طریق واردات تامین گردید.

در سال ۲۰۰۸، مصرف نفت جهان به ۸۴/۵ میلیون بشکه در روز رسید که نسبت به سال قبل ۰/۵ درصد کاهش نشان می‌دهد. در این سال مصرف کشورهای عضو سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه با ۳/۱ درصد کاهش

جدول ۴-۵- مصرف نفت جهان (۱)

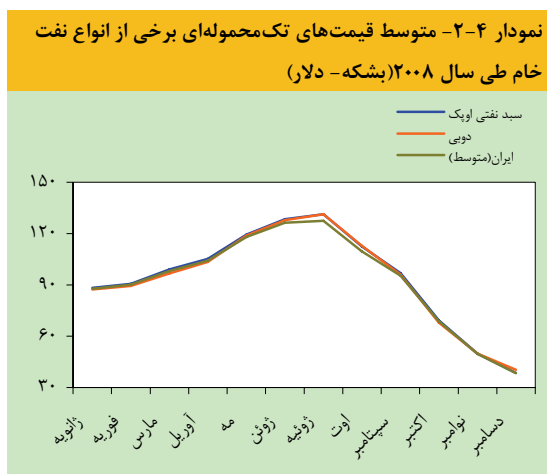
(میلیون بشکه در روز)

سهم (درصد)	درصد تغییر		سال			
	۲۰۰۸	۲۰۰۷	۲۰۰۸	۲۰۰۷	۲۰۰۶	
غیر اوپک	۹۱/۴	۹۱/۹	-۱/۰	۰/۹	۷۷/۲	۷۸/۰
کشورهای عضو OECD	۵۶/۰	۵۷/۵	-۳/۱	-۰/۹	۴۷/۳	۴۸/۸
اوپک (۲)	۸/۶	۸/۱	۵/۷	۵/۸	۷/۳	۶/۹
ایران (۳)	۲/۰	۲/۰	۲/۲	۰/۰	۱/۷	۱/۷
جهان	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	-۰/۵	۱/۳	۸۴/۵	۸۴/۹

ماخذ: نشریه آماری BP، سال ۲۰۰۹
 ۱- شامل تقاضای داخلی نفت، سوخت‌های هوایی و دریایی، سوخت پالایشگاه‌ها و ضایعات نفتی می‌باشد.
 ۲- عراق، نیجریه و لیبی را شامل نمی‌شود.
 ۳- آمار منتشر شده از سوی BP به میزان قابل ملاحظه‌ای بیشتر از ارقام منتشر شده توسط وزارت نفت است که علت آن می‌تواند برآوردی بودن آمار BP باشد.

۴-۱-۴ روند قیمت نفت

در سه ماهه دوم سال ۲۰۰۸، قیمت نفت خام افزایش قابل ملاحظه‌ای داشت. عوامل مختلفی در شکل‌گیری قیمت‌های بالای نفت در این دوره نقش داشتند. از جمله این عوامل می‌توان به کاهش ارزش دلار در مقابل ارزهای عمده، ناآرامی‌های نیجریه، تحولات سیاسی- نظامی در منطقه خاورمیانه، کاهش سطح ذخیره‌سازی‌های نفت آمریکا و افزایش بورس‌بازی در بازار نفت اشاره نمود. اما از اواسط سه ماهه سوم ۲۰۰۸، عواملی نظیر اعلام کاهش تقاضا برای نفت خام اوپک توسط آژانس بین‌المللی انرژی، افزایش سطح ذخیره‌سازی نفت خام آمریکا، افزایش ارزش دلار آمریکا در مقابل سایر ارزها، افزایش تولید نفت دریای شمال و کاهش واردات نفت خام چین باعث کاهش شدید قیمت‌های نفت گردید.

فصل ۴ انرژی

قیمت نفت روندی نزولی داشت. میانگین قیمت هر بشکه سبد نفتی اوپک در سه ماهه دوم، سوم و چهارم ۲۰۰۸ به ترتیب به ۱۱۷/۶۳، ۱۱۳/۴۹ و ۵۲/۵۱ دلار و در سه ماهه اول ۲۰۰۹ به ۴۲/۹۱ دلار رسید.

در سه ماهه چهارم ۲۰۰۸، به دلیل تداوم بحران مالی و رکود اقتصادی آمریکا و سرایت آن به اروپا و آسیا، کاهش تقاضای نفت آمریکا و چین، افزایش ارزش دلار در مقابل ارزهای عمده و افزایش سطح ذخیره‌سازی فرآورده‌های نفتی در آمریکا،

جدول ۴-۶- متوسط قیمت‌های تک‌محموله‌ای (Spot) برخی از انواع نفت خام (بشکه - دلار)

مشخصات	متوسط سال ۲۰۰۷	سال ۲۰۰۸			سه ماهه اول	سه ماهه اول سال ۲۰۰۹
		سه ماهه سوم	سه ماهه چهارم	متوسط سال ۲۰۰۸		
ایران	۶۸/۴۵	۱۱۶/۰۹	۱۱۰/۷۷	۵۲/۲۲	۹۲/۷۶	۴۲/۳۵
سبد نفتی اوپک	۶۹/۰۷	۱۱۷/۶۳	۱۱۳/۴۹	۵۲/۵۱	۹۴/۰۸	۴۲/۹۱
انگلیس	۷۲/۵۷	۱۲۱/۴۹	۱۱۴/۷۸	۵۴/۹۱	۹۷/۰۱	۴۴/۴۰
آمریکا	۷۱/۹۴	۱۲۴/۰۸	۱۱۸/۱۸	۵۸/۴۰	۹۹/۶۳	۴۲/۸۶

ماخذ: بولتن ماهانه اوپک، ژوئن ۲۰۰۹

۴-۱-۵- ذخایر اثبات شده گاز طبیعی

آن به کشورهای عضو سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه (OECD) اختصاص داشت. در این سال کشورهای عضو اوپک ۹۴/۴ هزار میلیارد متر مکعب (معادل ۵۱/۰ درصد) و ایران ۲۹/۶ هزار میلیارد متر مکعب (۱۶/۰ درصد) از ذخایر اثبات شده گاز طبیعی جهان را در اختیار داشتند.

در سال ۲۰۰۸، ذخایر اثبات شده گاز طبیعی جهان ۱۸۵/۰ هزار میلیارد متر مکعب بود که نسبت به سال ۲۰۰۷ حدود ۴/۵ درصد افزایش داشت. ذخایر اثبات شده کشورهای غیر اوپک ۹۰/۶ هزار میلیارد متر مکعب بود که ۱۶/۶ هزار میلیارد متر مکعب

جدول ۴-۷- ذخایر اثبات شده گاز طبیعی (هزار میلیارد متر مکعب)

کشور/منطقه	سال		درصد تغییر		سه‌م (درصد)	
	۲۰۰۶	۲۰۰۷	۲۰۰۷	۲۰۰۸	۲۰۰۷	۲۰۰۸
غیر اوپک	۸۳/۸	۸۴/۸	۱/۲	۶/۸	۴۷/۹	۴۹/۰
کشورهای عضو OECD	۱۵/۷	۱۶/۶	۵/۵	-/۴	۹/۴	۹/۰
اوپک	۹۰/۰	۹۲/۳	۲/۵	۲/۳	۵۲/۱	۵۱/۰
ایران	۲۶/۹	۲۸/۱	۴/۸	۵/۳	۱۵/۹	۱۶/۰
جهان	۱۷۳/۸	۱۷۷/۱	۱/۹	۴/۵	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰

ماخذ: نشریه آماری BP، سال ۲۰۰۹

۴-۱-۶- تولید گاز طبیعی^(۱)

تولید گاز طبیعی ۸۱/۴ درصد و کشورهای عضو اوپک با تولید ۵۷۲/۶ میلیارد متر مکعب بقیه تولید گاز طبیعی جهان را به خود اختصاص دادند. ایران نیز با تولید ۱۱۶/۳ میلیارد متر مکعب گاز طبیعی دارای سهمی معادل ۳/۸ درصد بود.

در سال ۲۰۰۸، تولید گاز طبیعی جهان با ۴/۱ درصد رشد نسبت به سال ۲۰۰۷ به ۳۰۶۵/۶ میلیارد متر مکعب رسید. کشورهای غیر اوپک با تولید ۲۴۹۳/۰ میلیارد متر مکعب گاز

جدول ۴-۸- تولید گاز طبیعی در جهان (میلیارد متر مکعب)

کشور/منطقه	سال		درصد تغییر		سه‌م (درصد)	
	۲۰۰۶	۲۰۰۷	۲۰۰۷	۲۰۰۸	۲۰۰۷	۲۰۰۸
غیر اوپک	۲۳۵۳/۹	۲۳۹۸/۴	۱/۹	۳/۹	۸۱/۸	۸۱/۴
کشورهای عضو OECD	۱۰۸۶/۶	۱۰۹۲/۱	۰/۵	۴/۱	۳۷/۸	۳۷/۱
اوپک	۵۲۲/۲	۵۴۶/۹	۴/۷	۴/۷	۱۸/۲	۱۸/۶
ایران	۱۰۸/۶	۱۱۱/۹	۳/۰	۳/۹	۳/۸	۳/۸
جهان	۲۸۷۶/۱	۲۹۴۵/۳	۲/۴	۴/۱	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰

ماخذ: نشریه آماری BP، سال ۲۰۰۹

۱- تولید مورد اشاره در این بخش، تولید تجاری بوده و مقادیر گاز تولید شده را که به مصرف رسیده است شامل می‌شود.

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۸۷

۴-۱-۷- مصرف گاز طبیعی

نسبت به سال ۲۰۰۷ به ۱۴۹۴/۳ میلیارد متر مکعب رسید که ۴۹/۵ درصد از مصرف جهان را تشکیل می‌دهد. مصرف کشورهای غیراوپک و کشورهای عضو اوپک به ترتیب به ۲۶۳۶/۶ و ۳۸۲/۱ میلیارد متر مکعب رسید. در این سال مصرف گاز طبیعی ایران ۱۱۷/۶ میلیارد متر مکعب بود.

در سال ۲۰۰۸، مصرف گاز طبیعی در جهان به ۳۰۱۸/۷ میلیارد متر مکعب رسید که نسبت به سال ۲۰۰۷، ۲/۷ درصد رشد نشان می‌دهد. در این سال مصرف کشورهای عضو سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه (OECD) با ۱/۹ درصد افزایش

جدول ۴-۹- مصرف گاز طبیعی در جهان

(میلیارد متر مکعب)

سال	درصد تغییر		سهم (درصد)	
	۲۰۰۸	۲۰۰۷	۲۰۰۸	۲۰۰۷
۲۰۰۶	۲۴۹۳/۹	۲۵۷۹/۰	۲۶۳۶/۶	۲۶۳۶/۶
۲۰۰۷	۲۵۷۹/۰	۲۶۳۶/۶	۲۶۳۶/۶	۲۶۳۶/۶
۲۰۰۸	۳۰۱۸/۷	۲۹۳۸/۰	۳۰۱۸/۷	۲۹۳۸/۰
غیر اوپک	۲۴۹۳/۹	۲۵۷۹/۰	۲۶۳۶/۶	۲۶۳۶/۶
کشورهای عضو OECD	۱۴۱۷/۴	۱۴۶۶/۷	۱۴۹۴/۳	۱۴۹۴/۳
اوپک	۳۴۸/۸	۳۵۹/۰	۳۸۲/۱	۳۸۲/۱
ایران (۱)	۱۰۸/۷	۱۱۳/۰	۱۱۷/۶	۱۱۷/۶
جهان	۲۸۴۲/۷	۲۹۳۸/۰	۳۰۱۸/۷	۲۹۳۸/۰

ماخذ: نشریه آماری BP، سال ۲۰۰۹
۱- اختلاف بین تولید و مصرف گاز طبیعی عمدتاً مربوط به واردات گاز می‌باشد.

۴-۲- اوپک

۴-۲-۱- مصرف انرژی‌های اولیه

ایران، ونزوئلا و اندونزی قرار می‌گیرند. اعضای خاورمیانه‌ای این سازمان (شامل عربستان سعودی، ایران، کویت، امارات متحده عربی و قطر) با ۴۹۱/۱ میلیون تن معادل نفت، مصرف بیشتری را نسبت به سایر اعضا (ونزوئلا، اندونزی و الجزایر) داشتند. ایران با ۱۹۲/۱ میلیون تن معادل نفت بیشترین میزان مصرف و عربستان سعودی با ۱۷۴/۵ میلیون تن معادل نفت، دومین رتبه را در بین کشورهای اوپک داشتند.

مصرف انرژی‌های اولیه در کشورهای عضو اوپک از ۷۰۵/۶ میلیون تن معادل نفت در سال ۲۰۰۷ به ۷۴۶/۹ میلیون تن معادل نفت در سال ۲۰۰۸ رسید. انرژی‌های اولیه مورد مصرف کشورهای عضو اوپک عمدتاً شامل نفت و گاز طبیعی می‌باشد. برق آبی و زغال سنگ به میزان بسیار محدود مورد استفاده

جدول ۴-۱۰- مصرف انرژی‌های اولیه در کشورهای عضو اوپک در سال ۲۰۰۸ (۱)

(میلیون تن معادل نفت)

جمع کل	برق آبی	انرژی هسته‌ای	زغال سنگ	گاز طبیعی	نفت
۴۹۱/۱	۱/۷	۰/۰	۱/۳	۲۵۷/۸	۲۳۰/۳
عربستان سعودی	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۷۰/۳	۱۰۴/۲
ایران	۱/۷	۰/۰	۱/۳	۱۰۵/۸	۸۳/۳
کویت	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۱۱/۵	۱۵/۳
امارات متحده عربی	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۵۲/۳	۲۲/۹
قطر	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۱۷/۹	۴/۶
سایر اعضا	۲۵/۰	۰/۰	۳۰/۹	۸۶/۷	۱۱۳/۲
اوپک	۲۶/۷	۰/۰	۳۲/۲	۳۴۴/۵	۳۴۳/۵

ماخذ: نشریه آماری BP، سال ۲۰۰۹
۱- عراق، لیبی، نیجریه و آنگولا را شامل نمی‌شود.

۴-۲-۴- سقف تولید

همچنین، در اجلاس یکصد و پنجاه و سوم اوپک که در ۲۸ مه ۲۰۰۹ در وین تشکیل گردید، سقف تولید سازمان و سهمیه تولید اعضا بدون تغییر باقی ماند.

جدول ۴-۱۳- میزان تغییر در سهمیه تولید اعضای اوپک (۱)

(هزار بشکه در روز)

اول نوامبر ۲۰۰۸ (کاهش سهمیه)	اول ژانویه ۲۰۰۹ (کاهش سهمیه)	
۴۶۶	-	عربستان سعودی
۱۹۹	-	ایران
۸۳۵	-	سایر اعضا
۱۵۰۰	۴۲۰۰	اوپک

ماخذ: پایگاه اطلاع رسانی اوپک

۱- بدون احتساب کشورهای عراق و اندونزی

۲- کاهش سقف تولید براساس تولید سپتامبر ۲۰۰۸ اعضای سازمان می باشد و میزان کاهش سهمیه تولید هر یک از اعضا منتشر نشده است.

در اجلاس یکصد و چهل و نهم اوپک که در تاریخ ۱۰ سپتامبر ۲۰۰۸ در وین برگزار شد، سقف تولید این سازمان بدون تغییر و در سطح ۲۸/۸ میلیون بشکه در روز باقی ماند. در اجلاس یکصد و پنجاهم اوپک که به صورت فوق العاده در تاریخ ۲۴ اکتبر ۲۰۰۸ در وین برگزار گردید، بحران مالی و وضعیت اقتصادی جهان و تاثیر آن بر بازار نفت مورد بررسی قرار گرفت. به دلیل نگرانی از کاهش تقاضا و قیمت نفت، در این اجلاس توافق شد که از اول نوامبر ۲۰۰۸ سهمیه تولید اعضای اوپک (بدون در نظر گرفتن عراق و اندونزی^(۱)) به میزان ۱/۵ میلیون بشکه در روز کاهش یابد.

در اجلاس یکصد و پنجاه و یکم که در تاریخ ۱۷ دسامبر ۲۰۰۸ در الجزایر برگزار شد، چشم انداز آتی بازار نفت و میزان عرضه و تقاضای آن در سال ۲۰۰۹، به خصوص سه ماهه اول و دوم ۲۰۰۹ مورد بررسی قرار گرفت و بر این اساس اوپک تصمیم گرفت از اول ژانویه ۲۰۰۹ میزان تولید سازمان را (بدون در نظر گرفتن عراق) نسبت به تولید سپتامبر ۲۰۰۸ معادل ۴/۲ میلیون بشکه در روز کاهش دهد. در اجلاس یکصد و پنجاه و دوم اوپک که در ۱۵ مارس ۲۰۰۹ در وین برگزار گردید، سقف تولید سازمان تغییری نیافت.

۴-۲-۵- مصرف نفت

در سال ۲۰۰۸، میانگین مصرف نفت در کشورهای عضو اوپک^(۲) با ۵/۷ درصد رشد نسبت به سال ۲۰۰۷ به ۷/۳ میلیون بشکه در روز رسید. بیشترین و کمترین مصرف نفت اوپک به ترتیب مربوط به عربستان سعودی با ۲/۲ میلیون بشکه در روز و قطر با ۰/۱ میلیون بشکه در روز می باشد. مصرف نفت در ایران در سال ۲۰۰۸ حدود ۱/۷ میلیون بشکه در روز گزارش شد که ۲۳/۸ درصد از کل مصرف اوپک را تشکیل می دهد.

جدول ۴-۱۴- مصرف نفت کشورهای عضو اوپک (۱)

(هزار بشکه در روز)

سهم (درصد)	درصد تغییر		سال				
	۲۰۰۸	۲۰۰۷	۲۰۰۸	۲۰۰۷	۲۰۰۶		
۶۶/۳	۶۵/۸	۶/۵	۵/۹	۴۸۲۴	۴۵۳۱	۴۲۷۸	اعضای خاورمیانه
۳۰/۶	۲۹/۸	۸/۳	۱۱/۵	۲۲۲۴	۲۰۵۴	۱۸۴۱	عربستان سعودی
۲۳/۸	۲۴/۶	۲/۲	۰/۰	۱۷۳۰	۱۶۹۳	۱۶۹۳	ایران (۲)
۴/۱	۳/۹	۱۱/۶	۰/۶	۳۰۰	۲۶۹	۲۶۷	کویت
۶/۴	۶/۲	۱۰/۰	۵/۷	۴۶۷	۴۲۵	۴۰۲	امارات متحده عربی
۱/۴	۱/۳	۱۵/۹	۱۹/۸	۱۰۴	۹۰	۷۵	قطر
۳۳/۷	۳۴/۲	۴/۳	۵/۸	۲۴۵۱	۲۳۵۱	۲۲۲۲	سایر اعضا
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۵/۷	۵/۹	۷۲۷۵	۶۸۸۲	۶۵۰۰	اوپک (۳)

ماخذ: نشریه آماری BP، سال ۲۰۰۹

۱- شامل تقاضای داخلی نفت، سوخت های هوایی و دریایی، سوخت پالایشگاه ها و ضایعات نفتی می باشد.

۲- براساس آمار دریافتی از وزارت نفت، مصرف نفت در ایران کمتر از ارقام گزارش شده در نشریه آماری BP می باشد.

۳- عراق، نیجریه، لیبی و آنگولا را شامل نمی شود.

۲- عراق، نیجریه، لیبی و آنگولا را شامل نمی شود.

۱- از ابتدای سال ۲۰۰۹، کشور اندونزی از اوپک خارج شد.

۴-۲-۶- ذخایر اثبات شده گاز طبیعی

۲/۳ درصد افزایش داشت. ایران و قطر به ترتیب با ۲۹/۶ و ۲۵/۵ هزار میلیارد متر مکعب، دارای بیشترین ذخایر اثبات شده گاز طبیعی در بین کشورهای عضو اوپک می‌باشند.

ذخایر اثبات شده گاز طبیعی اوپک در سال ۲۰۰۸ معادل ۹۴/۴ هزار میلیارد متر مکعب بود که نسبت به سال ۲۰۰۷،

جدول ۴-۱۵- ذخایر اثبات شده گاز طبیعی کشورهای عضو اوپک

(هزار میلیارد متر مکعب)

اعضای خاورمیانه	سال			درصد تغییر		سهام (درصد)	
	۲۰۰۶▲	۲۰۰۷▲	۲۰۰۸	۲۰۰۷	۲۰۰۸	۲۰۰۷	۲۰۰۸
عربستان سعودی	۷۱/۵	۷۳/۲	۷۵/۲	۲/۳	۲/۷	۷۹/۳	۷۹/۷
ایران	۲۶/۹	۲۸/۱	۲۹/۶	۴/۸	۵/۳	۳۰/۵	۳۱/۴
عراق	۳/۲	۳/۲	۳/۲	۰/۰	۰/۰	۳/۴	۳/۴
کویت	۱/۸	۱/۸	۱/۸	۰/۰	۰/۰	۱/۹	۱/۹
امارات متحده عربی	۷/۱	۷/۳	۷/۶	۳/۳	۳/۶	۷/۹	۸/۰
قطر	۲۵/۵	۲۵/۵	۲۵/۵	-۰/۳	۰/۰	۲۷/۶	۲۷/۰
سایر اعضا	۱۸/۵	۱۹/۱	۱۹/۲	۳/۴	۰/۵	۲۰/۷	۲۰/۳
اوپک(۱)	۹۰/۰	۹۲/۳	۹۴/۴	۲/۵	۲/۳	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰

ماخذ: نشریه آماری BP، سال ۲۰۰۹.
۱- آنگولا و اکوادور را شامل نمی‌شود.

۴-۲-۷- تولید گاز طبیعی^(۱)

۱۱۶/۳ میلیارد متر مکعب می‌باشد که ۲۰/۳ درصد از کل تولید اوپک را شامل می‌شود. الجزایر نیز با تولید ۸۶/۵ میلیارد متر مکعب گاز طبیعی و اختصاص ۱۵/۱ درصد از کل تولید اوپک، در مقام دوم قرار دارد.

در سال ۲۰۰۸، تولید گاز طبیعی اوپک با رشدی معادل ۴/۷ درصد نسبت به سال ۲۰۰۷ به ۵۷۲/۶ میلیارد متر مکعب رسید. بیشترین تولید گاز طبیعی اوپک مربوط به ایران با

جدول ۴-۱۶- تولید گاز طبیعی کشورهای عضو اوپک

(میلیارد متر مکعب)

اعضای خاورمیانه	سال			درصد تغییر		سهام (درصد)	
	۲۰۰۶▲	۲۰۰۷▲	۲۰۰۸	۲۰۰۷	۲۰۰۸	۲۰۰۷	۲۰۰۸
عربستان سعودی	۲۹۴/۳	۳۱۲/۰	۳۳۴/۱	۶/۰	۷/۱	۵۷/۱	۵۸/۳
ایران	۱۰۸/۶	۱۱۱/۹	۱۱۶/۳	۳/۰	۳/۹	۲۰/۵	۲۰/۳
کویت	۱۲/۵	۱۲/۱	۱۲/۸	-۳/۲	۵/۸	۲/۲	۲/۲
امارات متحده عربی	۴۹/۰	۵۰/۴	۵۰/۲	۲/۹	-۰/۴	۹/۲	۸/۸
قطر	۵۰/۷	۶۳/۲	۷۶/۶	۲۴/۷	۲۱/۲	۱۱/۶	۱۳/۴
سایر اعضا	۲۲۷/۸	۲۳۴/۹	۲۳۸/۶	۳/۱	۱/۶	۴۲/۹	۴۱/۷
اوپک(۱)	۵۲۲/۲	۵۴۶/۹	۵۷۲/۶	۴/۷	۴/۷	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰

ماخذ: نشریه آماری BP، سال ۲۰۰۹.
۱- عراق، آنگولا و اکوادور را شامل نمی‌شود.

۱- تولید مورد اشاره در این بخش، تولید تجاری بوده و مقادیر گاز تولید شده را که به مصرف رسیده است شامل می‌شود.

۴-۲-۸- مصرف گاز طبیعی

حدود ۲۸۶/۴ میلیارد متر مکعب (معادل ۷۵/۰ درصد از مصرف کل اعضا) بود که نسبت به سال ۲۰۰۷ به میزان ۶/۷ درصد افزایش داشت.

در سال ۲۰۰۸، مصرف گاز طبیعی اوپک با ۶/۵ درصد رشد نسبت به سال ۲۰۰۷، به ۳۸۲/۱ میلیارد متر مکعب بالغ گردید. مصرف گاز طبیعی اعضای خاورمیانه‌ای اوپک در این سال

جدول ۴-۱۷- مصرف گاز طبیعی کشورهای عضو اوپک (۱)

(میلیارد متر مکعب)

سال	درصد تغییر		سهم (درصد)
	۲۰۰۸	۲۰۰۷	
۲۰۰۸	۲۰۰۷	۲۰۰۸	۲۰۰۷
۲۸۶/۴	۲۶۸/۵	۲۵۷/۷	۷۵/۰
۷۸/۱	۷۴/۴	۷۳/۵	۲۰/۴
۱۱۷/۶	۱۱۳/۰	۱۰۸/۷	۳۰/۸
۱۲/۸	۱۲/۱	۱۲/۵	۳/۳
۵۸/۱	۴۹/۳	۴۳/۴	۱۵/۲
۱۹/۸	۱۹/۷	۱۹/۶	۵/۲
۹۵/۷	۹۰/۴	۹۱/۱	۲۵/۰
۳۸۲/۱	۳۵۹/۰	۳۴۸/۸	۱۰۰/۰

ماخذ: نشریه آماری BP، سال ۲۰۰۹

۱- عراق، نیجریه، لیبی و آنگولا را شامل نمی‌شود.

۴-۳- ایران

۴-۳-۱- نفت

و ۴۷/۲ درصد آن به سایر کشورهای آسیا و خاور دور اختصاص داشت. در این سال سهم اروپا از صادرات نفت خام به ۲۹/۳ درصد رسید. علاوه بر این، ۵/۹ درصد از نفت خام صادراتی کشور به آفریقا صادر شد.

در سال ۱۳۸۷، میانگین تولید نفت خام کشور در چارچوب رعایت سهمیه تولید تعیین شده از سوی اوپک به حدود ۳/۹ میلیون بشکه در روز رسید. در این سال متوسط صادرات نفت خام ایران با ۴/۴ درصد کاهش نسبت به سال قبل به ۲/۴ میلیون بشکه در روز رسید. صادرات فرآورده‌های نفتی نیز با ۵/۸ درصد کاهش در سطح ۹۸ هزار بشکه در روز محدود شد. کل صادرات نفت ایران (شامل نفت خام و فرآورده‌های نفتی) در این سال حدود ۲/۵ میلیون بشکه در روز بود که نسبت به سال ۱۳۸۶، ۷/۹ درصد کاهش داشت. در سال مورد بررسی، سهم صادرات نفت خام از کل صادرات نفتی کشور حدود ۹۶/۰ درصد بود. در این سال میانگین تقریبی بهای تک‌محموله‌ای هر بشکه از نفت خام صادراتی کشور با ۳/۰ درصد رشد نسبت به سال ۱۳۸۶ به ۸۰/۳۶ دلار بالغ گردید.

در سال ۱۳۸۷، قیمت فرآورده‌های عمده نفتی بدون تغییر باقی ماند. به این ترتیب، در این سال بهای هر لیتر بنزین ۱۰۰۰، نفت گاز ۱۶۵، نفت سفید ۱۶۵ و نفت کوره ۹۴/۵ ریال بود. براساس گزارش‌های شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران در سال ۱۳۸۷، مصرف داخلی فرآورده‌های نفتی به ۱۶۱۹ هزار بشکه در روز رسید. در سال مورد بررسی، مصرف نفت گاز و بنزین موتور به ترتیب ۵۴۱ و ۴۱۳ هزار بشکه در روز بود که به ترتیب سهمی معادل ۳۳/۴ و ۲۵/۵ درصد از کل مصرف فرآورده‌های نفتی را تشکیل می‌داد. در سال ۱۳۸۷، در راستای رعایت سهمیه تولید تعیین شده از سوی اوپک، تولید نفت خام کشور کاهش یافت که این امر در کاهش ارزش افزوده گروه نفت به میزان ۲ درصد نقش موثری داشته است.

در سال ۱۳۸۷، معادل ۶۴/۸ درصد از نفت خام صادراتی کشور به قاره آسیا صادر شد که ۱۷/۶ درصد آن به ژاپن

۴-۳-۲- گاز طبیعی

در سال مورد بررسی، بیشترین میزان تولید برق توسط نیروگاه‌های گازی و سیکل ترکیبی (۹۴/۶ میلیارد کیلو وات ساعت) و کمترین میزان تولید توسط نیروگاه‌های برق‌آبی، دیزلی و بادی (۶/۲ میلیارد کیلو وات ساعت) صورت گرفت. در این سال بیشترین رشد تولید برق به نیروگاه‌های گازی و سیکل ترکیبی با ۱۶/۹ درصد رشد اختصاص داشت و از تولید برق توسط نیروگاه‌های برق‌آبی، دیزلی و بادی حدود ۶۵/۸ درصد کاسته شد.

در سال ۱۳۸۷، مصرف برق با ۴/۱ درصد رشد نسبت به سال ۱۳۸۶، به ۱۶۲/۰ میلیارد کیلو وات ساعت رسید. در این سال بالاترین نرخ رشد مصرف برق به بخش کشاورزی با ۹/۳ درصد رشد اختصاص داشت. رشد مصرف برق در بخش‌های صنعتی، تجاری، عمومی و خانگی به ترتیب ۶/۰، ۵/۲، ۳/۱ و ۱/۷ درصد بود؛ اما مصرف برق برای روشنایی معابر، ۹/۲ درصد کاهش داشت. بیشترین سهم مصرف برق مربوط به بخش خانگی با ۳۲/۹ درصد و سپس بخش صنعتی با ۳۲/۴ درصد بود.

در سال ۱۳۸۷، با توسعه گازرسانی به مناطق شهری و روستایی کشور، مصرف داخلی گاز طبیعی به ۱۳۲/۸ میلیارد متر مکعب بالغ گردید که نسبت به سال ۱۳۸۶، ۸/۴ درصد رشد نشان می‌دهد. در این سال مصارف «خانگی، تجاری و صنعتی» به ۶۹/۷ میلیارد متر مکعب رسید که ۵۲/۵ درصد از مصرف گاز طبیعی کشور را شامل می‌شد. مصرف گاز طبیعی «نیروگاه‌ها و صنایع عمده» نیز به ترتیب ۴۲/۹ و ۲۰/۲ میلیارد متر مکعب بود که ۳۲/۳ و ۱۵/۲ درصد از مصرف گاز طبیعی کشور را تشکیل می‌داد. در این سال میزان صادرات گاز طبیعی کشور به ۴/۷ میلیارد متر مکعب رسید.

۴-۳-۳- برق

در سال ۱۳۸۷، تولید برق کشور با ۵/۸ درصد رشد نسبت به سال ۱۳۸۶ بالغ بر ۲۱۵/۸ میلیارد کیلو وات ساعت گردید. از کل برق تولید شده در کشور، معادل ۱۹۴/۵ میلیارد کیلو وات ساعت (۹۰/۲ درصد) توسط نیروگاه‌های تحت مدیریت وزارت نیرو تولید شد و ۲۱/۲ میلیارد کیلو وات ساعت (۹/۸ درصد) به سایر موسسات اختصاص داشت.